

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ

Ω Ι Μ Ε

Στὴ Φαλίτσα

Διάβαινα τὶς ἐρημικὲς φράγτες τῶν κήπων καὶ μ' ἀγγίζαν κάποια χόρτα, καὶ τὰ βῆτα μὲ ἀγγέλωναν. Πάνω τώρα ἀπὸ τὶς φράγτες φαινόταν τὸ καμπαναριὸ καὶ κορφὲς κυπαρισσιῶνε. Ἐνα σπιτάκι μόνο ψηλά καὶ ἡ στράτα μου ἐσώθη. Καὶ στὴν ἀλλή του ποῦ ἦταν ἀπάνω ἀπὸ τὸν κοκκινόβροχο, ἡ γυναῖκα ἐσήκωνε τὸ χέρι στὰ μάτια καὶ τήραζε κατὰ τὸ νησάκι τὸ χέρι γιὰ τὸ φεγγάρι. Καὶ γυρίζοντας πρὸς τὰ μένα δλόγομο πρόσωπο, μὲ κατεβασμένο τὸ χέρι, τὴν εἶδα ξάστερη, καὶ ἡ Θύμησις τερπνὰ μου ἐκλίθηκε στὴν εἰδή της. Κερένια ἡ ὕψη, φωτεινὴ ἀπὸ χλωμὸ φῶς φεγγαριοῦ μέσα δέ της, καὶ τὰ μάτια ἐπερίμεναν γιὰ νὰ ἰδοῦν κάτι στὰ πέλαγα. Ἡ μορφὴ ἐτούτῃ ἦταν καὶ τότε σὰν εἰκόνα ποῦ ἡ θλίψη πάλι τὴν ἐγιόμιζε ἀπὸ φῶς καθάριο... Μιά βάρκα ποῦ ἐβόλτορε ἀπὸ τὸ νησάκι ὡς τὰ χαλίκια, τ' ἀκρογιάλι ποῦ ἐκαθόμουν. Ἐπλεγε ἡ βαρκούλα σ' ἡσυχο ἀγεράκι, κ' ἡ φωνούλα λειπόφυχη ἐτραγούδα γλυκὰ λόγια. Πρὶν ἐβγῇ τὸ φεγγάρι. Ἐξέγανε ἡ βάρκα στὸ ἀκρογιάλι μου, κ' ἔνα φαναράκι ἐσήκωσε ὁ νεὺς γιὰ νὰ ἰδῇ στὸ φῶς του τὴν κόρη. Φωτιστὴ τὸ χλωμὸ πρόσωπάκι τῆς νεῖδς καὶ χαμογέλασε γλυκὰ στὸ νεὺς κοιτάζοντάς τον. Ἡ βάρκα σιγότερ' ἐκινετο ἀκρογιάλι-ἀκρογιάλι. Κι ἄκουσα. — «Βγαίνει σὲ λίγο τὸ φεγγάρι καὶ τρέμω». — «Ἔτσι μὲ φεγγάρι σ' εἶδα πρῶτα. Στὴ θύρα σὰν εἰκόνα καὶ πάνω σου ἡ κληματαριά. Καὶ στὰ μάτια σου τὸ φῶς του ἐκεντοῦσε κόσμον ὅλο. Κ' ἐχλώμιανες γιὰ μιὰ φορὰ. Τρέμεις πάντα ἀπὸ τότες τὸ φεγγάρι. Γιατί;» — Τὸ φεγγάρι ἀπόνυχτο ἐβγήκε, καὶ στὴν ἄλλῃ βόλτα βάρκας ἄκουσα: — «Φεγγάρι ἦταν καὶ τότε· εἴμαστε οἱ τρεῖς μας. Ἐγώ, ἡ νεῖδ γυναῖκα σου, καὶ σὺ. Θυμήσου... Θαρῶ πῶς βλέπω πάντα στὰ νερά τὴν ἄσπρη τῆς μαντήλα κάθε φεγγάρι... Τὴ μαντήλα τοῦ κεφαλιοῦ ποῦ ἐξήταε βοήθεια.. Γιατί, γιατί τὸ καμες; Θυμήσου...» — Καὶ τώρα ἡ βάρκα ἐφαινόταν ὀλάκερη ἀπάνω στὸ ἀσημένιο ἀλλάκι τοῦ φεγγαριοῦ. Ὁ νεὺς γλυκὰ ἀγκαλιάζει τὴ νεῖδ. «—Γιὰ σένα.—Πόσο τόχα καὶ μὲ θὰ μ' ἀγαπᾷς;—» Ὅσο ζῇ τὸ φεγγάρι στὴ θάλασσα.— Ἀπόψε φτάνει ὡστόσο. Φτάνει τὸ φεγγάρι. Μὲ χλώμιανε καὶ μοιάζω πεθαμένη. Κ' ἔγειρε στὴν ἀγκαλιά του γλυκὰ. Ὁ νεὺς ἀναπαύεται. Τῆς ἐμίλησε ψιθυριστὰ θεομὰ πρῶτα λόγια, ὅστερα δυνατὰ, κ' ἀπὲ ἀκόμα δυνατώτερα. Ἡ βάρκα ἐγλύστρεψε χαρούμενη στὴ γαλήνη, κ' ἡ φωνὴ του ἐβούλιαζε πνιγμένη στὰ νερά». — Ὡμέ! —

Καρδαμύλη.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑΚΙ ΣΤΟΝ ΨΥΧΑΡΗ

ΟΙ ΤΥΦΛΟΠΟΝΤΙΚΟΙ

Ἀγαπητέ μας Ψυχάρη,

Ἐλα νὰ παραδεχτοῦμε ἕναν καινούριο ἄνθρωπο. Μᾶς εἶνα ἄναγκατος καὶ ἐξὸν ἀπὸ πολὺ χαρακτηριστικός. Οἱ καθάρειντες μᾶς βάπτισαν μαλλιαρούς—ἐπιθετο ἀνόητο ποῦ δὲ σημαίνει τίποτις. Ἐμεῖς ὅμως νὰ τοὺς δώσουμε ἕνα ποῦ κάτι νὰ σημαίῃ. Νὰ τοὺς ποῦμε τυφλοπόντικους. Σκέλιζα ὅλα τὰ λεξικά καὶ δὲν μπόρεσα νὰ βρῶ καλὸν ὄνομα ἀπ' ἀπὸν καὶ πῶς γιομάτο μ' ἐννοία. Εἶναι ἔπειτα καὶ οἰκονομικός. Γιατί ἐκεῖ ποῦ θὰ μεταχειρίζου-

μαστε: ἀπορροασισταὶ τῆς καθαρεύουσας, πρόμαχοι τῆς καθομιλουμένης, «διασώται τῆς μέσης, δηλαδὴ κ.τ.λ.» θάχουμε μιὰ μόνο λέξη ποῦ νὰ τὰ κλείνει ὅλα μέσα της. Ἐξὸν ἀπ' ἀπὸν προλαβαίνουμε καὶ μιὰ σύγχυση. Γιατί ὅταν θὰ λέμε: «καθαριστὲς» κατὰ τὸ τυπικὸ τοῦ λαοῦ, οἱ περισσότεροι θὰ νομίζουν ὅτι πρόκειται γιὰ «ἐδοκαθαριστὲς», καὶ δὲ μᾶς συμφέρει ἡ παρεκμολόγησις. Γιατί ἐκεῖνοι τοὺλάχιστον—οἱ ἐδοκαθαριστὲς δηλ.—κάτι κάνουν, μὰ ἀπὸ τοὺς... Ἄς εἶναι.

Ἔτσι κι ὁ πῶς ἀγράμματος ποῦ θάκοι τὸν καινούριο μᾶς ὅσο θάξω μπροστὰ τοῦ ὅλο τοῦ μεγαλεῖο τῆς εἰκόνας. Θὰ φαντάζεται ἕναν τυφλὸ ποντικὸ ποῦ σκάφτε, τὰ χρώματα καὶ βγάξει στὸ φῶς κατασκευασμένα κόκαλα κι ἄλλα παρόμοια.

Μᾶς μένει στὸ τέλος—κι ἀπὸ εἶναι τὸ σπουδαιότερο—ἡ ἐδωκομοσύνη τῶν καθαρεύουσάνων, ποῦ θὰ μᾶς τὴν ἐμολογήσουν ὅστερ' ἀπὸ καμιά εἰκοσιεπτά χρόνια, γιατί τόσο εὐστοχα καὶ ταίριαστὰ τοὺς τιτλοφορήσαμε.

Ἡ μόνη δυσκολία ποῦ πρέπει κάπως νὰ μᾶς ἐνησυγῇ εἶναι ἡ κατάταξις τοῦ θηρίου στὴ ζωολογία, καὶ θὰ γραφῇ μετὰ μερικὸν καιρὸ. Μ' ὅλα ἀπὸ δὲ δισταζῶ νὰ ὑποβάλω ἕνα εἶγμα. Σήμερα ὁ κοινὸς τυφλοπόντικος κατατάσσεται στὴν τάξιν τῶν ἐντομοφάγων. Κατὰ τὴν ἰδίαν ἀναλογία ὁ δικός μας μπορεῖ νὰ ᾄχῃ τὴν ἐξῆς περίπου ἐπιστημονικὴν ὀρίσιν: «Κατηγορία τῶν Σπονδυλωτῶν, ὁμοταξία τῶν Ὀφθαλμικῶν, τάξις τῶν τυφλοπόντικων, οἰκονομία τῶν κοντομυῶν, εἶδος—τυφλοπόντικος ὁ «δῖππος» [Λατ. Talpa cocca dipes]. Ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά: Φοβεῖται τὸ φῶς ἐπειδὴ ἔχει κλειστὰ τὰ μάτια. Γιατὶ ζητάει τάρους καὶ πηγὰς γιὰ κατοικία. Τρέφεται μὲ μάρμαρα καὶ μὲ βαλσαμωμένα σκουλήκια. Ἀναπνέει μὲ τὰ σαλιαρίσματα τῆς προγονικῆς εὐκλείας καὶ ἐκθέτει νεκροὺς γιὰ νὰ τοὺς κλέψῃ τὴ ζωή». Ἐλπίζω ὅμως στὰναμεταξὺ νὰ προτείνῃ κανένας ἄλλος πῶς ἐπιτυχημένον ὀρίσιν.

Πόλη 5 τοῦ Μάη 1905.

Πάντα ἀφοσιωμένος
ΜΑΛΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ

4

Η ΝΥΧΤΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ

Ὅταν στὸ κάθε κύλισμα τοῦ χρόνου μᾶς χαιρετάει χαρούμενη ἡ νύχτα τῆς πέντε πρὸς τὴν ἑξῇ τ' Αὐγούστου, θυμοῦμαι τί μοῦλεγε κάθε χρόνον ἡ μητέρα μου, σὰ μ' ἔρραιναν ἀκόμη τὰ πρῶτα φῶτα τῆς Αὐγῆς τοῦ βίου μου, σὰν ἦμουν μικρὸ παιδί ἀκόμη, αὐτὴ τὴν ἁγία νύχτα.

«Ἀπόψε, παιδί μου, τὰ μεσάνυχτα θάνοϊξουν τὰ 'πουράνια. Εἰν' ἡ νύχτα ποῦ ὁ Χριστὸς πέταξε στὸν οὐρανὸ κι' ἀστραφέν ὁ κόσμος ὅλος. Ὅποιος ἔχει καθαρή τὴν ψυχὴ θωρεῖ ἀπὸψε τοὺς οὐρανούς π' ἀνοίγουν καὶ τὸ θρονί τοῦ Θεοῦ. Μιά θεῖά μου κοιμήθηκε (τὰ παλιὰ τὰ χρόνια πόσες καὶ πόσες δὲν ἐκοιμοῦντο;) μιὰ τέτοια νύχτα ἀπάνω στὸ δῶμα της καὶ τὰ μεσάνυχτα, τὴν ὥρα ποῦ κράζει τὸ πρῶτο ὄρνιθι, εἶδε ν' ἀνοίγῃ μιὰ πορτίτσα στὸν οὐρανὸ κ' εἶδε νὰ περνοῦν καὶ νὰ διαβαίνουν μίσε' ἀπὸ τὴν πόρτα τ' Οὐρανοῦ πολλοὶ ἄνθρωποι χροσοφορεμένοι, δίκιες ψυχές, καθαλισμένοι οἱλοὶ ἀπάνω σὲ χρυσοῦ ἀλόγατα. Μὰ ἔκαμεν ἄσκημα ποῦ τὸ ξεμυστηρεύτηκε—κατὰ τῆς!—αὐτὸ τὸ θάμμα καὶ γι' αὐτὸ, γιέ μου, δὲν ἀξιώθηκε νὰ τοῦ ξαναδῇ. Χαρά στον ποῦ θωρεῖ καὶ δὲ λῆγει τίποτα. Ἀκόμα, αὐτὴ τὴ νύχτα, τὰ μεσάνυχτα ἀποῦντο, ἡ θάλασσα,—δόξα νύχης, Θεέ μου—γίνεται γλυκεῖα σὰ μέλι, μὰ μόνο γιὰ μιὰ στιγμή· ἔπειτα γίνεται πάλι ἀρμυρή!»

Κ' ἔχουν τόσην πίστη σ' αὐτὲς τὶς θρησκευτικὰς προλήψεις οἱ νησιῶτες μᾶς καὶ πρὸ πάντων οἱ γυναῖκες, ὥστε ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα ἢ ἀπὸ τὴν αὐγὴ τῆς νύχτας ἐκείνης φέρουν μ' εὐλάβεια καὶ κρεμάζουν στὰ παράθυρα τὰ πολύτιμα φορέματά [τους ὡς τὸ πρῶτο, γιὰ νὰ τὰ δοῦν τὰ 'πουράνια καὶ τὰ περεχύση ἡ εὐλογία τοῦ Χριστοῦ. Καὶ βλέπεις στὸ κάθε παράθυρο ξαπλωμένα καινούργια χαλιά περσικά ἢ τουρκικά, μαντήλια κινέζικα μεταξωτά, παπλώματα καὶ κουβέρτες, χρυσόφαντα καὶ βαμβακερά φορέματα νὰ κινούνται μὲ τὴν πνοὴ τῆς πρωϊνῆς δροσιᾶς ποῦ ἐρχεται λουσμένη καὶ μυρισμένη ἀπὸ τὴ θάλασσα. Τὸ ἀχνὸ τοῦ φεγγαριοῦ φῶς ἢ τῶν ἀστρῶν ἢ λαμπράδα δίνουν χρώματα φανταστικά στὰ φορέματα ποῦ τρέμουν ἀπὸ μιὰν ἐλλειψτικὴν φρικίαν στῶν παραθυρίων τὰ κάγκελα κρεμασμένα. Μὲ μιὰ παραξενὴν εὐσέβεια καὶ μὲ κάτι πόθους συγχυσμένους, τάνυπαντρο κορίτσι κρεμᾷ τάγαπημένα προικιά της, γιὰ νὰ τὰ γλυκοκοιτάξουν τὰ 'πουράνια καὶ τῆς στείλουν γαμπρὸ ἕνα παλληκάρι ζηλευτό.

Κ' ἐνῶ μ' ἕνα βαθύ πύθους αἶσθημα βλέπει μὲ φόβο τὰστρα ποῦ λάμπουν μὲ τόσην ἄγρια γλυκάδα στὸ μαῦρον οὐρανὸ, ψιθυρίζει ἀνάμεσα στὰ δόντια τῆς τὴν εὐχὴν τῶν φορεμάτων της: «Ἐφ' ἐτο σὸ παράθυρο καὶ τοῦ χρόνου πάνω μου».

Ὅταν ὁ βασιλεὺς Ἡλῖος ἀρχίξῃ νὰ δείχνῃ τὸ φωτόλουστο πρόσωπό του πίσω ἀπὸ τὸ πέλαγο, χρυσώνοντας εἰς κορφὰς τῶν ξερῶ βουνῶν τοῦ μικροῦ νησιοῦ μᾶς, ὅλα τὰ 'φορέματα φυλάττονται στὴ θέση τους, στὴν κασέλα.

5.

Ο ΓΑΜΟΣ

Α',

Πρὶν ν' ἀρχίσουμε τὴν περιγραφὴν τοῦ γάμου, μᾶς φαίνεται καλὸν νὰ ποῦμε δυὸ λόγια γιὰ τοὺς ἀρραβῶνες. Οἱ γονεῖς τῆς κόρης ἅμα σημαδεύουν τὸν γαμπρὸ καὶ καταλάβουν πῶς εἶναι δυνατό νὰ τον πάρουν γιὰ τὴν κόρη τους, θὰ στείλουν μερικοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους, πρόσωπα σεβαστά, τοὺς «ἀποκροσιάρηδες» ὅπως τοὺς λένε, νὰ πᾶν τὴ νύχτα μὲ τὸ φανάρι (1) στοῦ γαμπροῦ τὸ σπῆτι, γιὰ νὰ 'γυρέσουν τὸ νέον ἀπὸ τοὺς γονεῖς του. Γιατί εἰδὼ χωρὶς τὴ θέλησιν τῶν γονέων εἶναι πολὺ σπάνιον πρᾶγμα νὰ γίνῃ ἀντρόγυνον. Μιά χάρις κι αὐτὸ ἀπὸ τὶς πολλὰς ποῦ κρύβει ἡ ἐλληνικὴ οἰκογένεια.

«Θέλουμε κι' ἀγχαπῶμε τὸν υἱὸ σας νὰ τον κάμουμε γαμπρὸ στὴν κόρη μας»· ἔτσι ἀρχίζουν οἱ ἀποκροσιάρηδες τὴν ὁμιλίαν τους, ὅταν θὰ παρουσιαστῇ ἡ κατάλληλη περίστασις. Ἐπειτα θὰ πλέξουν τὸ ἐγκώμιο τῆς ὁμορφίαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ κορμιοῦ τῆς κόρης, τελευταῖα δὲ θ' ἀπαριθμήσουν τὰ προικιά, τὸ σπῆτι καὶ τὴν προικὰ τῆς «εἰς μετρητά». Στὸ νησί μᾶς ἀπαιτοῦνται μύριοι κόποι καὶ χιλιάδες ἀγῶνες γιὰ νὰ παντρεύῃ ἕνας φτωχὸς πατέρας τὴν κόρη του ἢ ἀδερφὸς τὴν ἀδερφή του. Ἡ κόρη γιὰ νὰ στεφανωθῇ πρέπει νὰ ᾄχῃ «ἐν τάξει» ὅλα τὰ προικιά της, ποῦ μποροῦν νὰ κοστίσουν λίγο-λίγο ἐξήντα λίρες, θέλει νύχτα τὸ σπῆτι της, θέλει νύχτα καὶ καμπόσα μετρητὰ γιὰ προίκα (=φούντα). Φιλότιμος, τιμημένος καὶ παλληκάρι θεωρεῖται ὁ νέος, ποῦ μπορεῖ μὲ τὴν ἐπίπλην καὶ σφουρτωμένην θαλασσινὴν δουλιὰ του νὰ παντρεύῃ δυὸ ἢ τρεῖς ἀδερφάδες.

(1) Ἀπ' αὐτὸ εἶναι κ' ἡ φράσις ποῦ λέν ἐδῶ: «Εἶνεν καιρὸς νύψω τὸ φανάρι γιὰ τὴν κόρη μου» = εἶναι καιρὸς νὰ ζητήσω γαμπρὸ.